

Nederlandse Voortgangsrapportage over de afspraken van de trilaterale Regeringsconferentie over de Waddenzee (Stade, 1997), periode 1997-2001

februari 2001

Deze voortgangsrapportage heeft alleen betrekking op de in en door Nederland uit te voeren acties en maatregelen zoals die voortvloeien uit de Verklaring van Stade en het Trilaterale Waddenzee Plan (TWP, Stade, 1997) en waarvan de projectleiding bij (onderdelen van) Nederlandse overheden berust.

Het merendeel van deze onderwerpen is opgenomen in het Nederlandse Werkprogramma Stade (november 1998), waarvan het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied (RCW) heeft besloten dit toe te voegen aan het Nederlandse Maatregelenprogramma Waddenzee.

Op grond van dit Nederlandse Werkprogramma Stade wordt hierbij de volgende rapportage gegeven.

ALGEMENE STADE-AFSPRAKEN

Economie - ecologie (Inleiding TWP §12)

In Stade werd afgesproken dat gezocht zal moeten worden naar een harmonieus evenwicht tussen de behoeften van de maatschappij en ecologie. Bij de totstandkoming van de ontwerp PKB Derde Nota Waddenzee is hieraan invulling gegeven.

Het 10de wetenschappelijk Waddenzeesymposium te Groningen (2000) ging voor een belangrijk deel ook over het snijvlak van economie en ecologie. Voor de belangrijkste aanbevelingen die daaruit naar voren kwamen, wordt verwezen naar de nota "Vorbereiding 9^e trilaterale Regeringsconferentie, oktober 2001, Esbjerg", alsmede bijlage 1 daarvan.

In de evaluatie van Stade komen enkele aspecten naar voren die meegenomen zijn in de voorbereiding van Esbjerg. Het betreft hier vooral het ontwikkelen van criteria die indicatief zijn voor de kwaliteit van leven in het gebied in relatie tot gebruiksactiviteiten. Daar wordt aan toegevoegd de erkenning dat dergelijke activiteiten een integraal onderdeel vormen van het leven in het waddengebied, zoals ook verwoord in een verschenen nota van de Waddenadviesraad.

Communicatie en Informatie (Verklaring Stade § 4, § 5, § 10, § 35; Inleiding TWP §15)

In Stade werd er op aangedrongen om de coöperatieve dialoog met alle belanghebbenden voort te zetten of te intensiveren.

De Internet homepage Interwad wordt gefinancierd teneinde een breed publiek in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van wetenswaardigheden met betrekking tot het waddengebied. Zo worden de jaarboeken Waddenzee op Interwad geplaatst, evenals de resultaten van het wetenschappelijke Waddenzeesymposium in Groningen. De eilandgemeenten gebruiken de site eveneens voor het verspreiden van hun publicaties. Daarnaast wordt Interwad gebruikt om een elektronische discussie te voeren over actuele beleidsonderwerpen, zoals bijvoorbeeld de evaluatie van het visserijbeleid en de herziening van de pkb Waddenzee. De site wordt veelvuldig geraadpleegd.

Nederland heeft een trilaterale workshop georganiseerd waarin is nagegaan of en hoe de kwaliteit van de publieksparticipatie kan worden verbeterd. De workshop vond plaats van 13 tot en met 15 oktober 1999 in Nieuweschan.

In 2000 zijn twee scholenprojecten gestart. In samenwerking met Ecomare is een pilot op Texel begonnen waar kinderen op de basisschool gevraagd worden hun toekomstvisie voor het Waddengebied te geven. Dit project wordt uitgebreid naar alle waddeneilanden, inclusief Wieringen. Indirect worden hiermee ook de ouders bereikt.

Het scholenproject Dialoog 2001 is een project voor leerlingen van groep 5 van middelbare scholen, die uitgenodigd worden vanuit door hen te verzamelen actuele informatie over bepaalde aspecten van het overheidsbeleid, waaronder het Waddenzeebeleid, een toekomstvisie te ontwikkelen. Naast Nederlandse scholen doen ook twee Deense en één Duitse school mee.

Het bestaande Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee zal in 2001 worden geëvalueerd.

Nadrukkelijk is binnen dit onderdeel van de Verklaring van Stade aandacht gevraagd voor de inbreng van belanghebbenden. Hiertoe zijn diverse belangengroepen en bewoners geconsulteerd in 2000, en zijn verdere rondes van bezoeken gepland in 2001. Doel hiervan is om onder meer verantwoording af te leggen van hoe is omgegaan met de aangereikte voorstellen van de eerste ronde in de aanloop naar de trilaterale Waddenzee-conferentie van Esbjerg in 2001.

Voortgang is geboekt in de zogeheten co-management programma's met de visserijsector en de recreatiesector (gedragscode voor watersporters).

Verder wordt bekeken of en in welke vorm de lokale overheden, die het dichtst bij de burger staan, ingezet kunnen worden bij de implementatie van de EU-richtlijnen.

Monitoring en Assessment. (Verklaring van Stade §21, §22).

Invulling is gegeven aan de vereisten van het Gezamenlijk Pakket van het Trilaterale Monitorings- en Beoordelingsprogramma (TMAP). In 2000 is het RIKZ begonnen met de laatste schakel daarvan, het digitaal ter beschikking stellen van de gemonitorde gegevens aan derde partijen. Parameters zijn opgenomen in nationale monitorings-programma's; het Common Wadden Sea Secretariat coördineert de internationale gegevensaanlevering en -verwerking, zoals die worden gebruikt voor onder meer het Quality Status Report. In het voorjaar van 2001 wordt een evaluatie uitgebracht van dit TMAP.

LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Bescherming en instandhouding (TWP §1.1.2)

De cultuurhistorische en landschappelijke elementen zullen worden beschermd en instandgehouden, zo werd afgesproken in Stade. Hieraan is invulling gegeven bij de herziening van de pkb Waddenzee en door middel van het trilaterale project landschap en cultuurhistorie, LanceWad genoemd, dat recent is gestart. De resultaten van dit project zullen voor de ministersconferentie in Esbjerg beschikbaar zijn. Aan de hand van trilaterale criteria worden momenteel gegevens over de voor de Waddenregio karakteristieke landschappelijke en cultuurhistorische waarden verzameld. Daarnaast loopt een belevingsonderzoek in de Nederlandse Waddenregio met gebruikmaking van de website Interwad. Verder wordt het functioneren van het beleid voor genoemde waarden onderzocht. Samen met de inventarisatieresultaten zal dit de basis zijn voor aanbevelingen t.a.v. duurzaam behoud en gebruik cq. ontwikkeling van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Ook zijn aanbevelingen voorzien voor een bestendiging en ontwikkeling van bewustwording en draagvlak in de streek. Het project ontmoet tot nu toe veel enthousiasme en betrokkenheid, alsmede een goede aanvaarding in de streek. Het vormt ook een goede concretisering van het landelijk beleid voor landschap en cultuurhistorie zoals neergelegd in de kabinetsnota's Natuur voor mensen, mensen voor natuur, en Belvedere. Naast Belvedere (o.a. subsidieregeling) bieden o.a. ook gebiedsgerichte gelden, al dan niet in samenhang met Europese fondsen, mogelijkheden.

Windturbines in het Beschermingsgebied en in het Samenwerkingsgebied buiten het Beschermingsgebied (TWP § 1.1.4, § 1.1.5)

Afgesproken werd dat de bouw van windturbines alleen wordt toegestaan als belangrijke ecologische en landschappelijke waarden niet worden aangetast. In het beschermingsgebied zelf (het pkb-gebied voor Nederland) zijn windturbines niet toegestaan.

In de ontwerp PKB Derde Nota Waddenzee (deel 1) is opgenomen dat de plaatsing van windturbines grenzend aan het Beschermingsgebied van geval tot geval beoordeeld zal worden aan de hand van het daarin opgenomen afwegingskader. Voor het plaatsen van windturbines langs de Afsluitdijk kan het kabinet hierop een uitzondering maken.

In Nederland zal in 2001 een Nut en Noodzaakanalyse, een MER en een planologisch Basisdocument verschijnen met betrekking tot een eventueel te bouwen Windpark Afsluitdijk. Met name het afwegingskader van de Habitatrichtlijn (art.6) zal gehanteerd worden en dit zal leiden tot een preciezer formulering in de beleidsbeslissing over windenergie in de PKB Derde Nota Waddenzee deel 3.

WATER EN SEDIMENT

Beperken van de lozingen door offshore activiteiten (TWP §2.1.10)

In het Beschermingsgebied bestaat reeds een lozingsverbod voor de offshore-industrie. Dit is vastgelegd in de PKB Waddenzee.

Binnen de 3-mijlszone en buiten het Beschermingsgebied zijn lozingen door offshore-activiteiten MER-plichtig, maar niet verboden. (Vereist is minimaal het gebruik van de Best Beschikbare Technieken). Voor Nederland is in deze zone één productie-platform actief, het Platform Zuidwal bij Ameland. Dit is een zogeheten nul-emissie platform, omdat het productiewater naar land wordt gebracht of geïnjecteerd in het reservoir.

KWELDERS

Vergroting van het kwelderareaal door ontpoldering van zomerpolders (TWP §3.1.5)

Aan de noordwestkust van Friesland zijn in 2000 - 2001 grote vorderingen gemaakt bij de realisering van het kwelderplan "Noard Fryslan Butendyks". De provinciale natuurorganisatie It Fryske Gea zal het buitendijkse gebied, dat bestaat uit in agrarisch gebruik zijnde zomerpolders en kwelders, inrichten als een grootschalig natuurlijk kwelder-gebied. In 2000 zijn veel gronden (ca. 2700 ha) door It Fryske Gea in beheer of eigendom overgenomen van de Staat en particulieren. Medio 2000 is gestart met een proef-verkweldering (ontpoldering) van 135 ha zomerpolder door het graven van enkele slenken. Vervolgens is in 2001 het dijkje van de zomerpolder op drie plaatsen doorgegraven, en heeft het zoute water vrije toegang. De proef wordt begeleid met een monitoringsprogramma met als doel de oorspronkelijke situatie en de daaropvolgende veranderingen in het terrein vast te leggen, zoals ten aanzien van opslibbing, vegetatie en vogelsoorten. Aan de hand van het vijf jaar durend monitoringsprogramma kan besloten worden over de verdere inrichting en beheer van het ca. 4000 ha grote gebied. Het kwelderplan is het grootste natuurproject in het EU-Life Fonds.

Inventarisatie gebruik 'vreemde stoffen' op kwelders (TWP § 3.1.13)

In Stade werd afgesproken dat het gebruik van natuurlijke en kunstmatige meststoffen, bestrijdingsmiddelen en andere giftige stoffen op de kwelders zal worden gestopt. Wij verwachten dat dit in Nederland in belangrijke mate het geval is. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) brengt de huidige praktijk nu in kaart. De eindrapportage wordt in de eerste helft van 2001 verwacht. Daarnaast is in 2000 door Rijkswaterstaat een onderzoek uitgevoerd om te komen tot een duurzamer gebruik van rijshouten beschermings-constructies voor de kwelders.

Natuurlijke dynamiek en kustverdediging (TWP § 4.1.1)

De veiligheid tegen overstromen is opgenomen in de hoofddoelstelling van de 4^e nota waterhuishouding (NW4, 1999). De duurzame hoogwaterbescherming kan het beste worden gerealiseerd door zoveel mogelijk met natuurlijke processen mee te werken. In de NW4 wordt dan ook gesteld dat voor de veiligheid op lange termijn een kustzonebenadering te prefereren is boven een kustlijnbenadering.

In de 3^e Kustnota wordt nadere uitwerking gegeven aan deze onderlinge relatie. Hoofddoelstelling van het beleid is het handhaven van de veiligheid. Het beleid wordt gestalte gegeven door het dynamisch handhaven van de kustlijn. Op de eilanden wordt dit gedaan door zandsuppleties onder water.

Delfstoffenwinning (TWP § 4.1.10)

Met inachtneming van de 7 management principes van de Verklaring van Stade (§ 3) is niet overgegaan tot het verlenen van toestemming voor gaswinningsactiviteiten aan de NAM in 1999.

De NAM heeft een integrale bodemdalingsstudie laten uitvoeren, waarvan de resultaten in 1999 zijn gepubliceerd. Het kabinet heeft eind 1999 besloten geen nieuwe vergunningen te verlenen voor proefboringen naar en winning van diepe delfstoffen op locaties in het Waddengebied.

Zolang niet alle onzekerheden en twijfels over mogelijk blijvende aantasting van de Waddenzee, als gevolg van winning van diepe delfstoffen op locaties in het Waddengebied buiten de Waddenzee, die leidt tot bodemdaling onder de Waddenzee, in voldoende mate zijn weggenomen, zal het kabinet geen nieuwe vergunningen verlenen voor proefboringen naar en winning van dergelijke diepe delfstoffen. De komende jaren zullen worden benut om inzicht te verkrijgen in de vraag of de resterende onzekerheden over de mogelijkheid tot het voldoen aan sluitende voorwaarden kunnen worden weggenomen.

In deel 1 PKB Derde Nota Waddenzee, die het beleid voor de komende 10 jaar vastlegt, is opgenomen dat nieuwe exploratie- en exploitatieboringen in de Waddenzee niet zijn toegestaan.

Beperking zandwinning (TWP § 4.1.11)

In Stade werd afgesproken om de zandwinning te beperken tot het zand dat vrijkomt bij het uitdiepen en onderhouden van de scheepvaartroutes. Vanaf 1 januari 2001 is dit vigerend beleid in de Nederlandse Waddenzee.

Mossel- en kokkelvisserij (TWP § 4.1.16-20)

In 1999 is nieuw beleid vastgesteld voor de schelpdiervisserij voor de periode van 1999-2003. Belangrijkste wijzigingen zijn een versterkte inzet op de ontwikkeling van stabiele mosselbanken en zeegrasvelden door het onbevist laten van 10 en 5% van de droogvallende platen door respectievelijk de mossel- en kokkelvisserij, het vaststellen van maximum vangsten van kokkels en mosselzaad, en het doen van onderzoek naar de effecten van de schelpdiervisserij. De uiteindelijke beslissing over het beleid t.a.v. de kokkelvisserij zal na uitgebreid onderzoek in 2003 plaatsvinden.

Nederland heeft het voortouw genomen in de opzet van een trilateraal onderzoeksprogramma naar schelpdiervoorkomens in de Noordzeekustzone (inclusief spisula), om voedsel voor vogels veilig te stellen en de impact van visserij op het benthos vast te stellen. Een onderzoeksprogramma is geformuleerd, maar de aanvragen tot financiering vanuit de EU zijn tot twee keer toe niet gehonoreerd. Het onderzoek voor de Nederlandse Noordzeekustzone is evenwel van start gegaan, door jaarlijkse monitoring van de omvang van de bestanden.

Een positieve ontwikkeling in dit geheel is het feit dat de visserijsector haar verantwoordelijkheid heeft genomen door het opstellen van een co-managementplan.

Als gevolg van de sterfte onder eidereenden in 2000 zijn er uit voorzorg aanvullende voedselreserveringsmaatregelen genomen, zoals de verhoging van te reserveren kokkels en mossels op de platen van de huidige 60% naar 70%. Daarnaast wordt een deel van de voedselbehoefte van eidereenden gedekt door voedselreservering in het sublitoraal, waarbij ook spisula in de Noordzeekustzone is betrokken.

In 1999 zijn tellingen uitgevoerd op relevante locaties waar (nog) zeegras voorkomt. Oppervlaktes aan zeegras vertonen grote schommelingen. In 2000 zijn de voorbereidingen getroffen om te starten met een proef om kleine zeegrasveldjes in de Waddenzee aan te leggen.

Geleiding van toerisme en recreatie (TWP § 4.1.24)

In 1999 is een forse toename van het aantal recreatievaartuigen ten opzichte van 1998 geregistreerd. Over een periode van enkele jaren bekeken is de groei met name te zien bij de passage IJsselmeer-Waddenzee. In de nieuwe ontwerp PKB Derde Nota Waddenzee (februari 2001) is een plafond gesteld aan de toegestane groei van het aantal ligplaatsen in jachthavens, en is de externe werking nadrukkelijk voor het IJsselmeer in beeld gebracht.

De Interregionale Waddenzee Coöperatie (IRWC) heeft het initiatief genomen om duurzame modellen te ontwikkelen voor toerisme en recreatie, in samenwerking met regionale overheden, het bedrijfsleven en andere belangengroepen. Het eindrapport is gepubliceerd in april 2000, en voorstellen hieruit zullen door de IRWC worden ingebracht bij de Esbjerg-conferentie.

STRANDEN EN DUINEN

Implementatie EU-richtlijnen (TWP § 5.1.1 en Verklaring van State § 19)

De drie landen spraken af om de duinen, voorzover dit niet reeds is gebeurd, te beschermen in overeenstemming met de EU-richtlijnen, mede vanwege het gegeven dat de duinen kwalificeren als Habitat- en Vogelrichtlijngebied. Tevens werd afgesproken om verder te werken aan een meer samenhangend NATURA 2000-gebied voor de Waddenzee.

Nederland heeft in maart 2000 delen van de eilanden (duingebieden), de Noordzeekustzone (overeenstemmend met het samenwerkingsgebied), het IJsselmeer en polder Breebaart aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

In 2000 zijn de gebieden De Hond en De Paap in het Eems-Dollardgebied aangemeld als Habitatrichtlijngebied.

Overeenkomstig de gebieden die zijn ingedeeld onder de Vogelrichtlijn, zijn de Noordzeekustzone, delen van de eilanden en de Breebaartpolder in maart 2000 opgenomen in de lijst van watergebieden van internationale betekenis als bedoeld in art. 2 van de Ramsarovereenkomst.

Om de implementatie van de richtlijnen in nauwe samenwerking met de andere overheden tot stand te brengen, is een interactief proces met belanghebbenden gestart. Aanleiding hiertoe was het aanbod van de eilandgemeenten om de bescherming zoals beoogd onder de richtlijnen te realiseren door middel van het instrumentarium dat zij tot hun beschikking hebben (bestemmingsplannen, lokale verordeningen etc.). Het gehele proces wordt ondersteund door communicatie-experts. In overleg met de Europese Commissie wordt bekeken of de implementatie voldoende gewaarborgd is.

Verbod op de uitbreiding van infrastructuur en bebouwing in duingebieden

(TWP §5.1.4)

In de 3^e Kustnota is aangegeven dat onder regie van de provincies rondom kustplaatsen contouren zullen worden vastgesteld. Daarbinnen mag alleen onder voorwaarden worden gebouwd volgens een "ja, mits" benadering. Buiten de contouren geldt dat op dit moment geen nieuwe permanente bebouwing is toegestaan.

Momenteel mag alleen in uitzonderlijke gevallen bebouwing en infrastructuur aangelegd worden volgens de “nee, tenzij” benadering, welke voor de Ecologische Hoofdstructuur is vastgelegd in het Structuurschema Groene Ruimte.
De doorwerking van de EU-richtlijnen in de bestemmingsplannen moet nog plaatsvinden.

Stimuleren en verbeteren van de dynamische ontwikkeling van duinen (TWP §5.2.1)

Tot 1990 werd veel aandacht besteed aan het vasthouden van zand in de zeereep (de buitenste duinrij) met stuifschermen en helm inplant (klassiek beheer).

1) Na 1990 wordt in Nederland de kustlijn (dynamisch) gehandhaafd door het aanbrengen van zandsuppleties, voornamelijk op het strand. Structureel verlies van duin aan zee behoort sindsdien tot het verleden.

2) Op de Friese Waddeneilanden ligt de dijkkring (primaire waterkering), waarbinnen de veiligheid is gegarandeerd, meestal aan de binnenduintrand. Het duingebied ligt dus grotendeels buitendijks.

Door deze twee randvoorwaarden is in de zeereep in principe veel ruimte voor natuurlijke dynamiek (vrij spel voor water en wind) aanwezig.

In Nederland zijn in de afgelopen jaren de mogelijkheden voor herstel en ontwikkeling van natuurlijke processen in de zeereep het sterkst toegenomen in de zeereep van de Friese Waddeneilanden (3^e Kustnota, V&W, 2000).

Ten behoeve van het Provinciaal Overlegorgaan Kust zijn in de periode 1996 - 2000 zes gebiedsgerichte projecten uitgevoerd voor het verkennen van de mogelijkheden en wensen van meer dynamiek in de zeereep op de Friese Waddeneilanden. De zes projecten zijn uitgevoerd op initiatief van Rijkswaterstaat, in nauwe samenwerking met LNV, de provincie, de gemeenten en de natuurbeheerders van de duinen. Maatwerk en draagvlak bij betrokken instanties en de bevolking waren de belangrijkste uitgangspunten. Hiertoe zijn o.a. enkele informatie-avonden gehouden. Voor het Noord-Hollandse Texel is de interprovinciale visie Hollandse Kust 2030 van belang, die momenteel opgesteld wordt en ook voor Texel zal gaan gelden.

Op basis van inventarisatie van belangen in de duingebieden (veiligheid waterkering, bebouwing, infrastructuur, recreatie, natuur) zijn kustvakken geselecteerd waar meer natuurlijke dynamiek mogelijk is. Een toename van dynamiek is meestal te bereiken door afname of stopzetten van het onderhoud aan de zeereep en in een enkel geval door de natuur een handje te helpen.

ESTUARIA

Evaluatie van de resultaten van Nederlands onderzoek naar de beste plaatsen voor herstel van estuariene zoet-zoutgradiënten waarna aanvullende maatregelen zouden kunnen worden genomen (TWP §6.2.2)

Uit voorstudies is gebleken dat het herstel van estuariene overgangen op meerdere locaties in het Waddengebied mogelijk en wenselijk is. Dit is ook opgenomen in de 4^e Nota Waterhuishouding, de 5^e nota Ruimtelijke Ordening (deel 1) en in de ontwerp PKB Derde Nota Waddenzee.

In 1999 is een inventarisatie opgesteld van de binnendijkse zoute kwelgebieden langs de Waddenzee om te kunnen onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de ecologische relaties tussen deze gebieden en de Waddenzee te versterken.

Op basis van de uitkomsten van het symposium Gouden Randen van de Waddenzee (1999) heeft V&W in 2000 een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar een optimale zoetwateraanvoer naar de Waddenzee, alsmede mogelijkheden tot herstel van een zoet-zout gradiënt specifiek voor in het Lauwersmeer.

Het onderzoek naar een optimale zoetwateraanvoer door spuisluisen heeft reeds een saliniteitsmodel voor de Waddenzee opgeleverd waarmee berekeningen zijn uitgevoerd voor verschillende spuiomstandigheden bij Den Oever en Kornwerderzand.

In het kader van de voorgestane Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk is gelijktijdig gestart met een onderzoek naar mogelijkheden voor versterking Ecologische Samenhang rond de Afsluitdijk, tezamen ES(2) genoemd. Besluitvorming hierover wordt binnen 2 jaar verwacht.

Bij De Cocksdorp op Texel is een vishevel geïnstalleerd waardoor vissen (stekelbaars) vanuit de Waddenzee naar het (zoete) binnenwater van Texel kunnen trekken.

Bij het gemaal Roptazijl en het combigemaal Rozema in Termunterzijl zijn vispassages in gebruik genomen in 2000. In hetzelfde jaar is bij de Breebaartpolder de duiker geopend waardoor er een zachtere overgang is gecreëerd tussen binnendijks en buitendijks.

Havens en milieu (TWP § 6.2.5)

In Stade werd een project aangekondigd om te onderzoeken hoe de ontwikkeling van havens en milieubescherming met elkaar in overeenstemming kunnen worden gebracht. Ter voorbereiding hierop is in Nederland een stageonderzoek uitgevoerd met als hoofdvraag *'Hoe kan duurzame ontwikkeling op regionaal niveau inzichtelijk worden gemaakt'*. Het onderzoek heeft geresulteerd in een rapport en een zeer goed bezochte workshop in mei 2000. Als vervolg hierop en in relatie met het Innovatienetwerk Groene Ruimte en Agrocluster (voorheen NRLO) worden de mogelijkheden nagegaan voor het oprichten van een regionaal platform alsmede de ondersteuning aan het onderzoek naar een Agro-specialty-park in de Eemshaven.

Het ministerie van Economische Zaken heeft gesprekken gevoerd met Groningen Seaports, gemeente Delfzijl en de provincie Groningen. Belangstelling voor het onderwerp van duurzame havenontwikkeling is op zichzelf groot. Om de affiniteit met het onderwerp in praktische zin te vergroten, is gezocht naar een aanpak die enerzijds voldoende aanknopingspunten biedt om een vertaalslag naar andere havens te maken, anderzijds qua projectomvang nog zo overzichtelijk is dat een dergelijk pilotproject werkbaar blijft. Gekozen is voor een gedeelte van het Masterplan Groningen Seaports. Het masterplan omvat het hele bedrijventerrein Oosterhorn (ca 1400 ha) en is in zijn totaliteit te groot en te complex. Een onderdeel vormt het Metal Parc Delfzijl i.o. Het bedrijf Aldel staat hierin centraal. Hiervoor wordt momenteel door een tweetal adviesbureaus een structuurvisie opgesteld, waarin (allerlei) duurzame elementen invulling krijgen. Te denken valt hier aan hergebruik van energie en water, recycling, opwekking van duurzame energie maar ook aan andere aspecten zoals hoge ruimtelijke kwaliteit, efficiënt ruimtegebruik en landschappelijke inpassing. Bedoeling is om aan de hand van het concept een discussie te starten met instanties, die bijvoorbeeld in vergunningverlenende zin ideeën hebben hoe op hun specifieke gebied duurzaamheid een goede invulling kan krijgen. Gestreefd wordt om een en ander in 2001 een invulling te geven.

KUSTWATEREN

Meer aandacht voor de rol van kustwateren bij de zandbalans van de hele Waddenzee (TWP §7.1.2)

Het inzicht in de relatie kustzone-Waddenzee voor wat betreft het zandtransport is verder toegenomen. Het zand dat in de Waddenzee afgezet wordt is afkomstig uit de kustzone. Netto vindt nog altijd zandtransport vanuit de kustzone naar de Waddenzee plaats. Het verlies aan zand in de kustzone zorgt voor het terugschrijden van de kustlijn. Teneinde verdere terugschrijving van de kustlijn te voorkomen zal er vanaf 2001 zandsuppletie in de ondiepe kustzone plaatsvinden door zand dat afkomstig is uit de verder uit de kust gelegen diepere Noordzee, dat wil zeggen op een diepte groter dan -20 meter. Bij deze suppleties zal conform de Vogelrichtlijn gekeken worden of hierdoor geen spitsulabanken geschaad worden.

Zandwinning zal alleen buiten het Samenwerkingsgebied plaatsvinden (TWP §7.1.3)
Binnen de min 20-meterzone aan de Noordzeekant van de eilanden, die vrijwel samenvalt met de 3-mijlszone, vindt reeds geen zandwinning meer plaats. Vanaf 2001 mag er geen zand meer gewonnen worden in het Beschermingsgebied (= pkb gebied). Er worden geen vergunningen verleend, met uitzondering van het reguliere vaargeulonderhoud.

Visserij kustwateren (TWP § 7.2.2)

Er wordt onderzoek gedaan naar het schelpdierenbestand en de invloed van de visserij op het sediment en de bodemfauna. Het onderzoek moet tevens een antwoord geven op de vraag of het voedselaanbod voor vogels is gewaarborgd. In maart 2000 is de 3-mijls kustzone aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Als gevolg van de massale sterfte van eidereenden in 2000 is op grond van de Natuurbeschermingswet (externe werking) een verbod afgekondigd op de spisulavisserij in de 3-mijlszone tussen Den Helder en Borkum tijdens de winterperiode van 2000/2001.

LANDELIJK GEBIED

Stimuleren duurzame landbouw (TWP § 8.1.1, § 8.2.1 en § 8.2.2)

Teneinde gunstige omstandigheden te creëren voor flora en fauna, en in het bijzonder voor trekkende en broedende vogels, is in Stade afgesproken om duurzame landbouw te stimuleren. In Nederland gebeurt dit onder meer door het beschikbaar stellen van gelden uit het Stimuleringskader voor duurzame landbouwontwikkelingen op de eilanden, met behulp van het Relatienota-beleid (vrijwel alle landbouwgronden op de Friese eilanden zijn beheersgebied) en met het nieuwe Programma Beheer. Verder zijn op de Waddeneilanden en op de vaste wal ganzengedoozones ingesteld en worden investeringen in duurzaam geproduceerde lokale producten gestimuleerd.

Een ander initiatief in het noorden, waaronder het kustgebied, is het project Landbouw in Dialoog, waarin samen met NLTO en MKB gekeken is naar de toekomstmogelijkheden voor de landbouw in Noord-Nederland, in relatie tot verantwoord maatschappelijk ondernemen, alsook het project bioraffinage, waarin onderzocht wordt welke producten uit de landbouw kunnen dienen als duurzame grondstof voor de chemische industrie.

Ondersteuning initiatieven agrarische sector voor vermindering gebruik giftige stoffen en kunstmest (TWP § 8.1.3)

In 2000 en 2001 zijn aanzienlijke aanscherpingen afgekondigd van het generieke beleid. De doelstellingen van de Nitraatrichtlijn zijn geïmplementeerd in wet- en regelgeving en de Algemene Maatregel van Bestuur Open Teelten en Veehouderij op basis van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren is vastgesteld. Gezamenlijk met het beleid van 'zicht op gezonde teelt' zal dit definitief zorg dragen voor een aanzienlijke reductie van emissies. Gezien de verstrekkende gevolgen van dit bestaande en voorgenomen beleid voor de bedrijfsvoering is een intensivering van het beleid op het gebied van mineralen en gewasbescherming niet opportuun.

VOGELS

Beheerplan voor de rotgans (Verklaring van Stade, § 32)

Nederland heeft conceptbesluiten voor het beheerplan van de rotgans voorbereid voor de Afrikaans-Euraziatische Overeenkomst over Watervogels (AEWA) vergadering van Kaapstad (1999). Het definitieve plan zal officieel aangenomen worden tijdens de tweede AEWA-vergadering in Bonn (2002). De tussenliggende tijd wordt gebruikt voor het opstellen van een definitieve versie en voor het aanbrengen van een zodanige mate van detaillering dat het plan in 2002 ook gereed is voor implementatie.

Verbeteren omstandigheden voor broedvogels door het juiste beheer (TWP § 9.1.1)

Een nieuw verschijnsel is de spontane vestiging van de vos in de vaste landskwelders. Dit betekent een aanslag in de broedkolonies, en ook de samenleving heeft er in het algemeen grote moeite mee.

Gunstige omstandigheden voor vogels creëren (TWP § 9.1.7 en § 9.2.4)

In belangrijke broedgebieden zou, conform de afspraak in Stade, de begrazingsdruk zo mogelijk verminderd dienen te worden. Op dit onderdeel is al de nodige voortgang geboekt. Het voornemen in Nederland is om eerst de huidige situatie in kaart te brengen. Voor de kwelders is deze studie nagenoeg afgerond.

Inventarisatie en evaluatie van noodzaak van rust- en ruigebieden

(TWP § 9.2.1 en § 9.2.2)

Onder meer in trilateraal verband zijn hier nog enkele lopende onderzoeken. In 1999 heeft voor het negende jaar een inventarisatie van broedvogels plaatsgevonden. Compilatie van de verzamelde veldgegevens is voorzien in 2001.

Boven het samenwerkingsgebied is een minimale vlieghoogte van 450-600 meter van kracht. Het vliegen met ULV's in het Samenwerkingsgebied zal worden verboden en reclamevluchten zijn in principe in dit gebied verboden

(TWP §§9.1.17 t/m 9.1.19).

In de ontwerp PKB Derde Nota Waddenzee is aangegeven dat boven de Waddenzee en het overige waddegebied, met uitzondering van het landgedeelte, geen ultralichte vliegtuigen worden gebruikt. Eveneens mogen daar geen reclamesleepvluchten worden uitgevoerd, met uitzondering van vluchten vanaf het luchtvaartterrein Texel rechtstreeks naar het vasteland en vice versa. Het niet toestaan van reclamevluchten boven het Samenwerkingsgebied is al vigerend beleid.

Per 1 juli 1999 is het Besluit beperkingen burgerluchtverkeer Waddenzee van kracht geworden waarin is aangegeven dat de minimum vlieghoogte boven het Milieubeschermingsgebied Waddenzee (identiek aan het Samenwerkingsgebied) 450 meter bedraagt.

Verstoringsen door militaire activiteiten. (TWP § 9.1.21 en 9.1.24)

Militaire activiteiten in de Waddenzee zorgen geregeld voor verstoringen van de natuur. Bij toetsing aan de Vogelrichtlijn heeft de Raad van State bij uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak goedkeuring onthouden aan plandelen van het bestemmingsplan Texel met bestemming "strandzone militair gebruik" en "militair terrein".

De milieuvergunning voor een militair oefenterrein op Vlieland, verleend in 1957, wordt gereviseerd zodat bodem- en geluidseffecten kunnen worden meegewogen.

ZEEZOOGDIEREN

Bescherming bruinvissen (TWP § 10.1.1)

In Stade is afgesproken dat gestreefd wordt naar bescherming van de belangrijkste gebieden voor bruinvissen voor het zogen en grootbrengen van jongen in het Samenwerkingsgebied en aangrenzende gebieden door het nemen van passende maatregelen. Geconstateerd is dat dit in Nederland geen aandachtspunt vormt omdat bruinvissen hier eigenlijk niet voorkomen.

Grijze zeehonden (TWP § 10.2.2)

Onderzoek zal worden verricht naar de mogelijkheden om op flexibele basis gebieden waar jonge grijze zeehonden uitrusten af te sluiten. Hierover dient goed gecommuniceerd te worden met lokale overheden en belangengroepen. De belangrijkste rustplaats is de Richel welke inmiddels is afgesloten.

Ter voorbereiding hierop en in de aanloop naar het voor een volgende periode vast te stellen trilateraal 'Seals Management Plan' is in 1999 een Wetenschappelijk Platform Zeehonden Waddenzee opgericht, dat in februari 2001 met een tussenrapport is gekomen waarin de belangrijkste onderwerpen met betrekking tot de beleidsvorming over de zeehondenpopulatie in de Waddenzee aan de orde komen. Deze onderwerpen betreffen gezondheids-, epidemiologische, ethische en educatieve aspecten. In dit platform zijn alle belanghebbenden vertegenwoordigd; het platform is erin geslaagd een unaniem gedragen tussenrapportage uit te brengen.